

Onderstaande pagina's geven u een indruk van de inhoud van het door u gedownloade boek.

Voor de volledige tekst kunt u het boek online bestellen via www.uitgeverijcyron.nl

Symptoom-duiding

en

-Waardering

Een leidraad voor student en
reeds praktizerend homœopaat

R.H.van der Zee & D.N.Ettema

CYRON UITGEVERIJ

INHOUD

INLEIDING	1
SYMPTOOM-DUIDING EN -ANALYSE	3
OBJECTIEVE SYMPTOMEN	9
SUBJECTIEVE SYMPTOMEN	13
GEWONE SYMPTOMEN EN ALLOPATHISCH PATHOLOGISCHE SYMPTOMEN	15
CAUSALE SYMPTOMEN	17
CONCOMITERENDE SYMPTOMEN	23
MIASMATISCHE SYMPTOMEN	27
Psora	35
Sycoosis	36
Syphilis	37
Pseudo-psora (tbc)	39
POSITIEVE EN NEGATIEVE SYMPTOMEN	41
KARAKTERISTIEKE SYMPTOMEN	43
Veranderingen in persoonlijkheid en temperament	44
Wezen en bijzonderheden van de ziekte	44
De plaats waar de aandoening zich bevindt	44
De oorzaak	45
De concomitants	47
Modaliteiten	48
De tijdstippen van de dag	50
Alternerende symptomen	51
Eénzijdige klachten	51
Dromen	51
Gevoelens alsof	52
Tegenstrijdige symptomen	52

Afwezigheid van symptomen	53
GEWONE SYMPTOMEN VERSUS KARAKTERISTIEKE SYMPTOMEN	54
HET RANGSCHIKKEN VAN GENERALE KARAKTERISTIEKE SYMPTOMEN	58
GENERALE SYMPTOMEN	58
<i>Psychische generaliteiten</i>	59
-Wil of emotie	59
-Begrip	59
-Geheugen	60
<i>Fysieke generaliteiten</i>	60
-De geslachtsorganen	61
-Af- en uitscheidingen	61
-Eetlust, behoeften en aversies	61
-Externe invloeden	62
-De slaap	62
-Fysieke 'make up'	63
-Richting van de klachten	63
VALKUILEN	64
Hygiëne - Voeding	66
Medicijnbelasting	67
Acute ziekten - Chronische ziekten	68
Symptomen die niet in relatie tot de aandoening staan	69
Keynotes	70
Het karakteristieke van de symptomen èn die van de patiënt	71
GERAADPLEEGDE LITERATUUR	73

INLEIDING

"Want deze kracht, die op zichzelf onzichtbaar is en alleen te merken door haar inwerkingen op het organisme, geeft slechts kennis van haar ziekelijk ontstemd zijn, doordat het organisme in voelen en handelen ziek blijkt (dat is de enige kant, die voor de zintuiglijke waarneming van de geneeskundige open ligt). Dat wil zeggen: het ziekszijn maakt zich kenbaar door *ziektesympptomen* en door niets anders."

[Samuel Hahnemann - paragraaf 11 van de Organon.]

Vanaf het begin van de homœopathie heeft de *waarneming* voorop gestaan. Dit ontstond al snel nadat Hahnemann zijn similimum-theorie wilde gaan toetsen. Hij had daarvoor een uitgebreid scala aan geneesmiddelen nodig. Die moesten eerst getest worden. Hij en zijn volgelingen gaven gezonde personen gepotentieerde geneesmiddelen. De proefpersonen ontwikkelden symptomen. Deze symptomen werden door *waarneming* op de zogenaamde inductieve wijze genoteerd. Aan de hand van deze protocollen ontwikkelde Hahnemann schema's. Deze schema's vinden we nog steeds terug in de opbouw van de materia medica en het repertorium.

Omdat in de tijd van Hahnemann laboratorium-onderzoek nog nauwelijks was ontwikkeld, heeft de homœopathie zich hoofdzakelijk bezig gehouden met *waarneembare* symptomen: zintuiglijk waarnemen en wat de patiënt vertelt.

In de loop van de tijd is er door studie en ervaring een waaier van symptoomwaarderingen ontstaan. Niet elk symptoom is evenwaardig.

Bij veel studenten die een opleiding tot homœopaat volgen, maar ook bij praktizerende homœopathen, duizelen soms de vele symptomen voor de ogen. De behoefte aan een leidraad om symptomen te waarderen is er een van alledag.

De *duiding* en de *waardering* van symptomen ontstaat eveneens uit ervaring. De ervaring van grote homöopathen is gebundeld in dit boek. Hun visie samengebracht geeft een unieke combinatie van kennis en ervaring. Zoals ook geen enkele patiënt gelijk is aan een ander - en zo ook geen enkele homöopaat gelijk is aan zijn collega - zo behoeft de uitoefening van de homöopathische geneeskunst ook verschillende invalshoeken die tezamen wel hetzelfde doel dienen, nl. "het snel, zachtzinnig en duurzaam herstel van de gezondheid, waarbij men zich van deze gezondheid kan bedienen ten gunste van de hogere bedoelingen van ons bestaan." [Hahnemann paragraaf 2 en 9].

De hoofdstuk-indeling is min of meer chronologisch: vanaf het moment van binnenkomst in de spreekkamer, tot aan het schematisch rangschikken van de verkregen symptomen. Het laatste hoofdstuk handelt over de eventuele misleidingen die gemakkelijk kunnen ontstaan bij het *analyseren* en *waarderen* van symptomen.

Ron van der Zee & Dick Ettema - Februari 1993

SYMPTOOM-DUIDING EN -ANALYSE

Ziekte is de weerspiegeling van een disharmonie op dynamisch niveau. Deze disharmonie uit zich vaak op het fysieke niveau. Anders gezegd: wat men nu als ziekte herkent, is slechts een gevolg van een oorzaak en inherent hieraan moet men oorzaak en gevolg combineren in de keuze van het homöopathisch geneesmiddel. Wanneer een patiënt behandeld wordt op slechts het fysieke niveau, zal men nooit de dieperliggende oorzaak genezen. Hooguit zal men hiermee de ziekte camoufleren, waardoor deze óf later weer terugkomt, óf zich naar een dieper niveau zal laten drijven door de onderdrukkende invloeden van een onjuiste medische behandeling. HAHNEMANN vertelt ons dat symptomen een weerspiegeling zijn van een innerlijk verstoring.

Een symptoom is niet zomaar een los gegeven maar moet gezien worden vanuit een bepaalde achtergrond: een totaliteit die middels het ziektebeeld van de patiënt weerspiegeld wordt. Niet alle symptomen zijn even waardevol in de homoeopathische analyse; veel symptomen dient men te laten voor wat ze zijn en niet te betrekken in de analyse.

§ 11 van de Organon

'Als de mens ziek wordt, dan is oorspronkelijk alleen deze geestelijke, in het organisme overal aanwezige, zelfwerkzame levenskracht, verstoord door een aan het leven vijandige, dynamische invloed van een ziekteverwekker. Alleen het zodanig verstoorde levensprincipe kan het organisme de tegengestelde gewaarwordingen verlenen en het zo tot verkeerde activiteiten brengen; wat wij *ziekte* noemen. Want deze, op zich onzichtbare en slechts aan zijn werkingen in het organisme herkenbare aanwezige kracht, maakt zijn ziekelijke ontstemming slechts kenbaar door openbaring van ziekte in gevoelens en activiteiten (de enige, aan de zintuigen van de

waarnemer en beoefenaar van de geneeskunst getoonde kant van het organisme), wat betekent: te herkennen en op geen enkele andere wijze herkenbaar dan door *ziektesympptomen*'

Door het totaal, dus voornamelijk ook het oorzakelijke te zien en bij de analyse te *waarderen*, kan de homœopaat de innerlijke verstoring teniet doen en beterschap bewerkstelligen.

De homœopaat stelt daarom net als bij andere therapieën ook zijn diagnose. De homœopaat zoekt naar de symptomen die de uniekheid van de patiënt weerspiegelen. Pathologische symptomen, die generaliseren, zijn daarom normaal gesproken van weinig of geen waarde omdat deze de disharmonie slechts aan de oppervlakte weerspiegelen en niet de werkelijk dynamische verstoring blootleggen.

'Laten we stilstaan bij het feit dat we te maken hebben met een patiënt die een ziekte heeft en omgekeerd met een ziekte die te maken heeft met een patiënt.'

De klassiek homœopathische weg in het genezingsproces is dan ook het vinden van het geneesmiddel dat zo veel mogelijk in de geneesmiddelproeven en klinische verificaties gelijk op de symptomen die de patiënt in zijn *unieke* symptoombeeld heeft. Vaak zijn de aanwezige symptomen een voorbode voor latere pathologische verstoringen. Hoewel de patiënt zich op dat moment onwel voelt, zijn er nog geen pathologische weefselveranderingen te constateren. Bij laboratoriumproeven ontdekt men niets dat op een pathologische verstoring wijst. Omdat de homœopaat in principe geen rekening houdt met de klinische diagnose, maar zich voornamelijk concentreert op hetgeen de patiënt hem vertelt, ligt de kracht van de homœopathie dan ook in het kunnen *voorkomen* van diepe pathologische processen.

Men moet echter beseffen dat de waardering van symptomen bij de analyse, niet gestandaardiseerd kan worden. Iedere patiënt heeft zijn eigen bijzonderheid en uniekheid. Het is daarom volstrekt geen klassiek homœopathische

benadering om routinematig geneesmiddelen voor te schrijven die in het verleden 'bewezen' hebben op een bepaalde aandoening te werken. Een homöopaat die wel op deze manier geneest, treft bij toeval de kiem tot beterschap. Gelukkig voor de patiënt. De klassiek homöopaat zou elke gelijkenis met die van de notoire gokker moeten missen.

Het zal ongetwijfeld zo zijn dat bijvoorbeeld klachten m.b.t. de aderen te 'genezen' zijn met een dagelijkse lage potentie *Pulsatilla* of een ontsteking van de bij- of voorhoofdsholte met *Mercurius*, net zolang tot de klacht verdwijnt. Door een zodanige handelwijze worden de klachten alleen maar onderdrukt en waarschijnlijk, omdat men werkt met een dynamische verdunning, zullen de gevolgen nog erger zijn dan door het gebruik van chemische geneesmiddelen die niet gepotentieërd zijn en daarom 'en moment' niet zo diep op de levenskracht inwerken.

HAHNEMANN zegt hierover in § 257 van de Organon:

'De echte geneeskunstenaar zal het vermijden, bepaalde geneesmiddelen, waarvan hij het gebruik toevalligerwijze, misschien meermaals passend gevonden heeft en gelegenheid heeft gehad ze met goed gevolg aan te wenden, tot lievelingsmiddelen te maken. Daarbij worden minder vaak van toepassing zijnde geneesmiddelen, welke homöopathisch passender, derhalve behulpzamer zouden zijn, dikwijls ten achtergesteld.'

Om tot de keuze van een homöopathisch geneesmiddel te kunnen komen, moet de uniekheid van de patiënt in zijn ziekteproces in beeld gebracht worden - de symptomen gevonden worden die de patiënt *eigen* zijn en die hem juist daardoor onderscheiden van een andere patiënt, ook al heeft deze hetzelfde ziektebeeld.

Allopathische pathologie & Homöopathische pathologie

Het is zinvol even stil te staan bij de term 'pathologische symptomen.' In de internationale homöopathische literatuur wordt een duidelijk onderscheid

gemaakt tussen pathologische en niet pathologische symptomen. Dit onderscheid leidt tot verwarring. Vanuit het homöopathisch denken maakt men namelijk ook gebruik van pathologische symptomen. Men dient echter wel een onderscheid te maken tussen *allopathische pathologie* en *homöopathische pathologie*. Hierbij gaat de allopathische pathologie uit van de generale kennis die er op dat moment bestaat. Iedere patiënt met een bepaald klachtenbeeld en weefselverandering heeft voor de allopathie een bepaalde pathologische verstoring - die dan ook een naam krijgt zodat iedereen weet waarover gesproken wordt. De homöopathie voegt aan deze pathologie echter een extra dimensie toe in de vorm van de individuele karakteristieken van de patiënt. Tezamen vormen zij de *homöopathische pathologie*. Om dit te verduidelijken wordt een voorbeeld beschreven.

Een patiënt heeft acute longontsteking. Hij heeft 40°C koorts. Dit is ontstaan nadat hij tot op zijn hemd nat is geworden. Hij heeft pijn in zijn borst, hoest met slijm, dat sporen bloed vertoont. Hij is rusteloos, voelt zich slechter na middernacht en op zijn tongpunt zien we een rode driehoek. Hij heeft pijn in zijn hele lichaam bij het beginnen te bewegen, voelt zich echter beter bij doorgaande beweging.

De *allopathische diagnose* van deze longontsteking wordt gebaseerd op: de hoge acute koorts; de pijn in de borst, flank of rug; het gevoel van benauwdheid; hoest, waarbij fluïmen opgegeven worden; bloed in het slijm. Dit is een perfecte diagnose waarmee de allopaat aan de slag kan. De homöopaat kan met deze gegevens echter veel te weinig. Hij beschikt over een arsenaal aan geneesmiddelen die op een longontsteking kunnen werken, maar kan zijn keuze op dit symptoombeeld niet maken.

De *homöopathische diagnose* neemt dan ook de voornoemde klachten samen met: klachten na nat worden; rusteloosheid; < na middernacht; driehoekige rode tongpunt; pijn < beweging, > doorgaande beweging. Bij repertorisatie zal de homöopaat voor het geneesmiddel *Rhus toxicodendron* kiezen.

Als, in geval van een longontsteking, de bijkomende symptomen bestaan uit:

vreselijke angst voor de dood; voorspelt de tijd van overlijden (laat de familie optrommelen); droge kuchhoest, < na middernacht; duizeligheid bij het overeind komen (bij liggen een rood gezicht, zodra hij zich opricht wordt hij lijkbleek), zal de homœopaat voor het geneesmiddel *Aconitum* kiezen.

Als in ditzelfde geval, de bijkomende symptomen bestaan uit: droge hoest 's nachts, moet overeind gaan zitten; opgeven van roestkleurige fluïmen met steken in de borst; ligt op de aangedane zijde omdat deze druk de pijn verlicht; patiënt ligt doodstil omdat elke beweging een < van zijn pijn inhoudt; enorm prikkelbaar; wil alleen gelaten worden, dan zal de homœopaat voor het geneesmiddel *Bryonia* kiezen.

Het zijn daarom juist deze bijkomende - voor de allopathische diagnose onbelangrijke symptomen - die de homœopaat in de staat stellen een geneesmiddel te vinden, dat èn op de longontsteking werkt, èn de individualiteit van de patiënt in zich draagt. De allopathische diagnose is daarom wel van belang, doch ondergeschikt aan de homœopathische (totale) diagnose.

Totaliteit

Vanuit deze gedachte komen we nu bij het begrip *totaliteit*. De totaliteit van symptomen is niet de kwantitatieve, maar de kwalitatieve totaliteit. Met andere woorden: de karakteristieke totaliteit die bepalend is voor de keuze van het juiste similimum. De totaliteit betekent dus niet dat alle symptomen op een 'hoop worden gegooid' en dan gerepertoreerd kunnen worden, maar het juist inschatten van de waarde daarvan.

'Als we bij een casus, de driepoot van de symptomatiek, t.w. de psychische, generale en oorzakelijke symptomen, als geheel in één middel terug kunnen vinden, zoals deze de patiënt in zijn geheel weerspiegelt, dan is de genezing realiseerbaar.'¹

¹ Uit de inleiding van het Repertorium der Causaliteiten

Van STEWART CLOSE komt de volgende omschrijving:

'De 'totaliteit' is daarom níet een meer toevallige, op goed geluk gevonden, lukrake mengelmoes van symptomen zonder enige betekenis, net zo min als een lukrake verzameling van een aantal pathogene symptomen in een geneesmiddelproef de materia medica vormt.

De totaliteit is: de som van de verzameling en zich verenigende symptomen. Niet slechts een numerieke verzameling - het totaal aan symptomen, als lokale of enkelvoudige symptomen - maar hun totaal als een organisch geheel, als individualiteit.

Zoals een machine die volledig in elkaar gezet is en perfect werkt, meer is dan de numerieke verzameling van de enkelvoudige, onverbonden delen, zo ook is de totaliteit meer dan de verzameling van haar symptoom-onderdelen.

Het is de numerieke verzameling en de gedachte of het plan die hen in en op een speciale, bijzondere wijze verbindt en verenigt, zodat zij haar karakteristieke vorm en werking krijgt.

Zoals de onderdelen van een machine ook niet op goed geluk aan elkaar verbonden kunnen worden, maar elk onderdeel ingepast en aaneengeschakeld moet worden aan een ander onderdeel, volgens een van te voren ontwikkeld en uitgewerkt plan - geassembleerd in technische termen gesproken - zo ook moeten de symptomen van een casus geassembleerd worden op een zodanige wijze, dat ze de identiteit gaan vormen, een individualiteit, die gezien en herkend kan worden, zoals we de persoonlijkheid van een vriend herkennen.'

* * *

OBJECTIEVE SYMPTOMEN

Objectieve symptomen zijn zowel voor de homœopaat als de patiënt duidelijk te herkennen. Vaak zijn het symptomen die duidelijk aan een ziektebeeld te koppelen zijn waardoor ze in onze analyse minder waarde krijgen (allopathische diagnose). Met deze symptomen komt de patiënt dikwijls bij de homœopaat binnen: 'Of ik nu in de vrieskou loop, of aan het strand lig, ik heb altijd blauwe handen; zodra ik binnen ben, trekt die kleur weg.' Dit symptoom is opvallend, maar als het binnen een bekend syndroom te plaatsen is, blijft het een objectief symptoom dat voor de homœopathische analyse ineens minder belangrijk is.

Objectieve symptomen kunnen we in twee klassen verdelen:

- 1. Duidelijk een relatie tot de pathologische verstoring (minder belangrijk).**
- 2. Geen relatie tot de pathologie maar een uiting van de persoonlijkheid (belangrijker).**

Objectieve symptomen van een allopatisch pathologisch karakter, krijgen normaal gesproken een lage waardering in de analyse; dit geldt voor alle niveaus, zowel m.b.t. de psyche, de generaliteiten, de lokaliteiten enz. Kennis van de allopathische pathologie zal ons mede daarom kunnen helpen in het leren herkennen wat een pathologisch relevant symptoom is.

Objectieve symptomen krijgen wel waarde als er onvoldoende karakteristieken voorhanden zijn, zoals bijvoorbeeld bij babies. Het repertorium en de materia medica staan vol van deze objectieve symptomen en kunnen ons daarom helpen bij het vinden van het similimum. S.M.GUNAVANTE geeft in het boek 'Introduction to Homœopathic prescribing'² voorbeelden van deze objectieve symptomen.

² S.M.Gunavante - Introduction to Homœopathic Prescribing; B.Jain

Als objectieve symptomen zijn te gebruiken: de *pols en ademhaling; het uiterlijk voorkomen in de vorm van bleekte, donkerte, opgeblazenheid enz.* Daarbij ook de aandoeningen van de *verschillende delen van de longen; eventueel hartgeruis*, of het zien van *spataderen*, het voorkomen van *strabismus*, de toestand van de *tonsillen*, de samenstelling van de urine als *albuminurie, fosfaturie, gruis in de urine enz.*

Objectieve symptomen zijn volgens GUNAVANTE speciaal belangrijk bij het behandelen van kinderen die hun klachten niet kunnen omschrijven; '*.....ze zijn speciaal van belang wanneer subjectieve symptomen niet verkregen kunnen worden of als we daar niet van op aan kunnen zoals bij bewusteloosheid, de krankzinnige patiënt, bij kinderen en dieren.*' Veel symptomen kunnen we volgens GUNAVANTE verkrijgen door simpelweg te observeren: '*oorpijn is te herkennen doordat het kind huilt als men zachtjes op het oor drukt; intertrigo is te herkennen als het huilt tijdens de stoelgang of de urinelozing; koliek als het de beentjes naar de buik optrekt en huilt; fotofobie als ze het gezicht afwendt van licht enz.*'

MARGERY G. BLACKIE.³ geeft voorbeelden van objectieve symptomen door de patiënt te observeren vanuit zijn houding en gedrag. Hier volgt een citaat van BLACKIE:

'Sommigen vallen onmiddellijk in het oog, zoals de vrouw die zo bang was van tocht dat ze altijd een paraplu boven haar hoofd hield. We zien een jongeman tegenover de deur zitten die duidelijk erg gespannen is - met de gemelijke mokkende uitdrukking die ongetwijfeld betekent dat hij gedwongen werd om naar de dokter te gaan. De twee vrouwen die samen vriendelijk en prettig zitten te praten, beiden blij elkaar te zien en zich kostelijk amuserend. De tiener die een boek tevoorschijn heeft gehaald uit zijn zak en daar druk in zit te lezen, waarbij hij een jongen van dezelfde leeftijd die naast hem zit aan zijn lot overlaat. Deze knaap zit met gefronst voorhoofd en kijkt zorgelijk; dit en zijn

³ Margery Blackie - Homeopathie voor heel de mens; Bosch & Keuning n.v. Baarn.

onverschillige houding geven me een duidelijke indruk dat ik hem, als ik zijn verhaal gehoord heb, Lycopodium zal voorschrijven.

..... de manier waarop de patiënt opstaat en naar binnen loopt. De weloverwogen passen van de man die gekomen is om zijn verhaal te vertellen, die dat wil doen en dan basta, die misschien een blos heeft als hij voor het eerst komt, zijn aktentas neerzet, maar met een lichte trilling. Soms heeft hij een slechte huid of heeft hij uitslag aan de haarrand. Hij is iemand die Natrium muriaticum nodig heeft.

.....Alleen al als men de patiënt een hand geeft kan men veel te weten komen. Als iemand een koude droge hand heeft dan is dat typerend voor iemand die goed op Arsenicum reageert; een koude klamme hand geeft een aanwijzing in de richting van Hepar sulphuris; als de hand ruw is en gebarsten, met uitgegroeide nagels, dan denken we aan Silicea; is de hand koud, klam en zo zacht dat het wel lijkt of er geen botten in zitten? - dan is Calcarea carbonica nodig; dan de stevige handdruk, die vooral stevig is als hij dankbaar is voor een betere gezondheid tengevolge van een behandeling met Lycopodium.'

Na deze opsomming geeft BLACKIE echter een restrictie aan m.b.t. tot het opnemen van deze objectieve symptomen. BLACKIE stelt dat we: *'nimmer moeten vergeten dat één enkele voorwaarde nooit bepalend kan zijn voor de keuze van het geneesmiddel'*. En dat niet alleen het algemeen voorkomen, noch aparte factoren als de toestand van het haar, de teint, de manier van lopen of de handdruk de aanleiding kunnen zijn tot het voorschrijven, maar dat dit gebaseerd dient te worden op de combinatie van zulke factoren.

TYLER⁴ voegt aan deze objectieve symptomen nog toe:

'We hebben excellente geneesmiddelen voor kinderen die laat zijn met lopen (Calc., Caust., Nat-m.), praten (Nat-m.), trage ontwikkeling, zowel psychisch

⁴ Uit: 'The Homoeopathic Heritage'

als fysiek (Bar-c.).

Hoe gedragen de kinderen zich tijdens het onderzoek? Verlegen, timide, verstopten ze zich achter moeders rok (Bar-c.); actief, alert, let het op de dingen in de spreekkamer, rusteloos (Phos.); houdt er niet van wanneer het aangekeken of aangeraakt wordt, nukkig (Ant-c., Nat-m.); moet de spreekkamer in getrokken worden, wil niet, nerveus, luistert niet, ongeïnteresseerd (Sil.); huilt boos of slechts medelijdenwekkend (Nux-v., Puls.); gespannen, nerveus (Dys-co.); zit steeds stil (Calc.); krabt zich constant over het gehele lichaam (Psor.); grijpt steeds naar de eigen geslachtsdelen? (Stram.).

Wat is de gezichtsuitdrukking? Paniekerig (Bar-c.), ongerust (Bor.), een gefronst voorhoofd (Lyc.). Bloost het gemakkelijk (Ferr.), rode lippen, rode oren (Sulph.). Hoe ziet de tong er uit: droog (Puls.), wit (Ant-c.); veel speeksel (Merc.). Hoe zien de tanden eruit: uitgehold (Syph.), cariës (Fl-ac., Staph.), klein (Syph.). Veel zweren in de mond (Nit-ac.).

Zijn er rareiteiten aan de ledematen? De ene warm, de andere koud (Lyc.); te dun en te snel gegroeid (Ph-ac.); gebogen houding (Calc., Calc-p., Sil.); hoe is het haar; droog (Thuj.); zacht en dun (Tub.), grasachtig, splijtend aan de einden, borstelig (Kali-c.); alle kanten opspringend (Sulph.); warrig (Bor., Fl-ac.); glanzend (Phos.); luizen (Psor.).'

* * *

MIASMATISCHE SYMPTOMEN

De klassieke homœopathie kent wat miasma's betreft twee denkstromen. De ene groep houdt zich bezig met het voorschrijven van homœopathische geneesmiddelen op basis van de miasma's, de andere vindt kennis van de miasma's niet nodig bij het zoeken naar het simillimum. Deze laatste groep zegt dat alleen dat alleen de combinatie van alle symptomen de weg aangeeft naar het juiste geneesmiddel.

HAHNEMANN bracht de stelling naar voren dat het schijnbaar geïndiceerde geneesmiddel niet afdoende werkte omdat juist een chronisch miasma hieraan ten grondslag zou liggen.

KENT zegt in zijn Lectures on Homœopathic Philosophy⁷: *'..... Hahnemann vertelt dat, voordat hij die symptomen ging verzamelen, hij enigszins verbaasd was over het feit dat Nux vomica en Ignatia en dergelijke kortwerkende geneesmiddelen slechts in staat waren een enkele ziektemanifestatie of groep symptomen te genezen; soms ook gaven ze alleen maar een poos verlichting en dan kwamen de symptomen weer terug, ook al had hij de behandeling naar zijn beste weten uitgevoerd.'*

In dit hoofdstuk wordt een poging gedaan aan te tonen dat een grondige kennis van de miasma's belangrijk is en kan zorgen voor een dieper inzicht in ziekte.

DESAI, in zijn artikel over 'Manifestations of Suppression', geeft een voorbeeld

De miasma's zijn de grote pijlers van de klassieke homoeopathie. Zonder een gedegen kennis van de miasma's is genezing vaak niet mogelijk daar zij de basis vormen voor het ziek zijn en daardoor ook de weg naar genezing aangeven.

⁷ Grondslagen der Homeopathie - Nederlandse vertaling door O.E.A. Goetze; uitgeverij Homeovisie.

hoe schijnbaar geïndiceerde geneesmiddelen niet afdoende werken omdat de chronische (miasmatische) achtergrond van de casus niet betrokken werd in de analyse:

'EEN GEVAL VAN REUMA

Een patiënte, 52 jaar, kreeg elk voorjaar een aanval van reuma sinds haar 38e levensjaar. Externe applicaties en sterke kruiden veroorzaakten wat blaasjesvorming op de huid en wat vermindering van de pijn. De pijn verbeterde door koude applicaties en verergerde 's morgens, de patiënte kon 's nachts niet slapen; de pijnlijke zwelling begon eerst in de linkerknie en ging verder naar de rechterknie. In het verleden was ze door een slang gebeten die echter niet giftig was en waarvoor dan ook geen medicatie werd voorgeschreven. De patiënte kon niet tegen de druk die haar kleding op de pijnlijke plek uitoefende.

De totale symptomatologie, samen met de jaarlijkse periodiciteit suggereerden alleen het geneesmiddel Lachesis. In de overtuiging dat de klacht het volgende jaar niet meer zou verschijnen werd haar dit geneesmiddel dan ook voorgeschreven. De klacht die normaal gesproken een maand in beslag nam om te genezen, verdween binnen tien dagen. Gedurende het daarop volgende jaar werd af en toe een dosis van hetzelfde geneesmiddel voorgeschreven; en toch kwam de klacht plotseling op een ochtend weer opzetten met de oorspronkelijke intensiteit.

Verder onderzoek, om er achter te komen of iets anders de klacht zou hebben kunnen veroorzaakt, gaf aan dat ze eczeem had gehad op haar linkerbeen, een tijdje na de slangebeet. Het eczeem was met een smeerseltje onderdrukt. Deze conditie kon sycotisch zijn door gebruik van zwavelzalf of syfilitisch door gebruik van een uitwendig toegepaste kruidentinctuur.

Ze had de tendens tot wratvorming en likdoorns en was voor de slangebeet kouwelijk geweest. Dit was voldoende om te zien dat het om het sycotisch miasma ging. Sulphur 1M gedurende enkele dagen, verlichtte de pijn. De

zwellung hield meer dan een maand stand en in die periode kreeg ze aambeien die donker bloedden en waarvan ze vertelde dat dit ook het geval was na de slangebeet, waarna de reuma zich had ontwikkeld. Sulphur kreeg het eczeem weer aan de oppervlakte dat daarna met succes werd behandeld met Thuja. De reuma is daarna niet meer verschenen.

De levenskracht, met haar sycotische achtergrond, dwong het gestel na de slangebeet aambeien te vormen. En de complicaties veroorzaakt door de slangebeet, onder de sycotische druk, manifesteerden zich in aambeien en eczeem die zich anderzijds met een syfilitische achtergrond hadden gemanifesteerd in ernstige bloedingen en zwerende processen van de slijmvliezen. Het slangengif liet zich op elk niveau zien middels haar opvallende symptomen. Maar de vitale kracht die het gif geabsorbeerd had en haar actief hield, had daar een stuurse greep op. Wanneer dit niet onderkend wordt, zal men niet afdoende genezen.'

Doordat DESAI over een kennis van de miasma's beschikte, wist hij waarom *Lachesis*, hoe gelijksoortig ook in werking, niet kon genezen. De sycosis werd hem duidelijk nadat het systeem tengevolge van de slangebeet sycotische symptomen toonde. In eerste instantie pakte hij het onderdrukte eczeem aan met *Sulphur* (klachten tengevolge van onderdrukking van erupties). Daarna werd het geval met *Thuja*, het koningsmiddel bij sycosis, afgemaakt.

Daarbij zegt DESAI⁸:

'De werking van het geneesmiddel moet worden afgeleid uit haar vermogen om oorzakelijke symptomen te produceren. Het voorschrijven dat gebaseerd is op deze symptomen zal de genezing brengen.

Migraine met al haar symptomen van Kali-bi., Puls., Gels. of Lach., zal door

⁸ Voor een volledige vertaling van dit onderwerp verwijzen we naar het boekje 'Blokades in de klassiek homeopathische behandeling'

deze geneesmiddelen slechts tijdelijk verdwijnen. De hoofdpijn is hier conditioneel oftewel pathologisch.

De hoofdpijn bij Kali-bi. en Puls. is toe te schrijven aan de opeenhoping van slijm in de sinussen en bij Gels., en Lach. aan congestie. Beide condities zullen verlichting ondervinden, maar ondanks alle gelijkenissen van symptomen hebben deze medicijnen niet het vermogen de basis aan te pakken die de oorzaak is van de migraine. De oorzakelijke basisconditie waar migraine zijn existentie aan ontleent heeft Arg-n., Sulph., Thuj., Hep., Nat-m., Chin., Cedr., of Sep. nodig om de klachten definitief te doen verdwijnen.

Biliaire hoofdpijnen die verbeteren door Chel., Ip. of Nux-v. vragen, om te genezen, een diepgaander onderzoek. Bij deze medicijnen creëert de opeenhoping van gal een toestand die verdwijnt zodra de gal is afgevoerd. De hoofdpijn is pathologisch of conditioneel, net als de gevoeligheid die geobserveerd is bij een abces onder de spanning van de zich verzamelende pus. De pathologische symptomen worden door deze geneesmiddelen beroerd. De ziekte-conditie blijft achter met de oorzaak die de lever verstoort. Chel. kan heel aardig werken op de tijdelijke conditie bij geelzucht maar het heeft niet het vermogen om de oorsprong, de oorzaak van de geelzucht op te ruimen; dus heeft het een gebrek aan vermogen om de lever in een gezonde toestand te brengen. Hier zullen Chion., Phos., Nat-m., Eup-per., Ip., of Merc., in relatie natuurlijk tot de oorzakelijke factor, permanente genezing brengen.

Men kan dus vaststellen dat gelijksoortigheid, zonder het exact bepalen van de oorzakelijke factoren, niet voor een permanente genezing zorgt; dus het voorschrijven op eenvoudige allopathische pathologische symptomen, hoe passend het ook mag lijken, is van weinig blijvende waarde.

De mate van succes in de behandeling van de ziekte hangt af van de juiste keuze van het geneesmiddel dat wordt voorgeschreven. Het kiezen van het juiste geneesmiddel betekent het begrijpen van de rol die het speelt. Elk geneesmiddel heeft een duale rol te vervullen. De ene is het palliatieve door de

conditie te beïnvloeden tussen ziekte en afweermechanismen, terwijl de andere de genezing is door het beïnvloeden van de oorzakelijke factor van de ziektesymptomen.'

Nogmaals geeft DESAI aan dat de genoemde, schijnbaar geïndiceerde geneesmiddelen niet diep genoeg op het chronisch miasma inwerken en daarom slechts palliatief zijn. Het geneesmiddel moet, wil het genezend kunnen zijn, daarom het chronisch miasma kunnen beïnvloeden, en niet slechts de gevolgen daarvan (de secundaire symptomen).

Nu is er ook een groep homöopathen die ervan uitgaat dat HAHNEMANN een vooruitziende blik had op de bacteriologie en virologie. Zij schrijven dat veel chronische ziekten het gevolg zijn van een infectie. Dit is waarschijnlijk een poging om de ingewikkelde en moeilijk te bestuderen theorie van de miasma's te vergemakkelijken. Als we echter bovenstaande feiten in ons opgenomen hebben, kan het niet anders dan dat deze laatste uitspraken foutief zijn. Het chronisch miasma waar de homöopaat mee te maken heeft, is de uiterlijke vorm van de secundaire uiting van het ziekteproces. Natuurlijk hebben deze secundaire uitingen een primaire oorzaak, maar door onderdrukking of onjuiste behandeling van de primaire oorzaak, krijgt het miasma haar secundaire uitingen.

HAHNEMANN maakt dit duidelijk in § 80 van de Organon waaruit hier een citaat volgt:

De psora is de echte *fundamentele oorzaak* en verwekker van bijna alle overige, veel voorkomende, zelfs ontelbare ziektebeelden die optreden onder zulke namen als zenuwzwakte, hysterie, hypochondrie, manie, melancholie, idiotie, razernij, epilepsie, van allerlei soorten convulsies, van botverweking, scrofulose, scoliose en kyfose, botcariës, kanker, fungus haematodes, anusafwijkingen enz., enz., die in de ziekteleer-boeken als apart omschreven ziektebeelden vermeld staan.

POSITIEVE EN NEGATIEVE SYMPTOMEN

TYLER zegt: *'Positieve symptomen zijn allemaal belangrijk. De patiënt met deze symptomen heeft daardoor het gelijksoortige geneesmiddel nodig. Negatieve symptomen (de niet aanwezige) hebben weinig of geen waarde; door hun afwezigheid zou men op een verkeerd spoor terecht kunnen komen.'*

Als we bijvoorbeeld de geneesmiddelproef van *Phosphorus* m.b.t. de 'mind' beschouwen, dan valt op dat *Phosphorus* veel symptomen in de (uitgebreide)

geneesmiddelproef heeft laten zien. Welbeschouwd zou een patiënt met al deze symptomen nog nauwelijks kunnen functioneren; omdat een geneesmiddelproef opgebouwd is uit de verslagen van meerdere proefpersonen, zal men in de praktijk nooit een patiënt ontmoeten die al deze symptomen vertegenwoordigt. Het meest karakteristieke aan de patiënt moet in de geneesmiddelproef vertegenwoordigd zijn wil het geneesmiddel genezend zijn. Zo is het goed mogelijk dat een patiënt *Phosphorus*-symptomen heeft, maar het symptoom: 'angst voor onweer', niet (negatief symptoom) kent. Als de overige karakteristieken duidelijk *Phosphorus* indiceren, moet het voorgeschreven worden.

Zo zal een patiënt die *Arsenicum* nodig heeft, niet per definitie de karakteristieke ongerustheid ten toon hoeven te spreiden als de overige symptomen duidelijk op *Arsenicum* wijzen.

MAAR OOK HET OMGEKEERDE KAN HET GEVAL ZIJN

In een ingewikkelde casus waar verschillende miasma's actief zijn, dienen we

"Het is fout te veronderstellen dat wanneer een patiënt een bepaald symptoom niet, en het geneesmiddel dat symptoom wel heeft, de patiënt daarom dit geneesmiddel niet nodig zou hebben" (Tyler).

met het gegeven van de positieve en negatieve symptomen ook rekening te houden; echter in een enigszins andere vorm. In het boek 'Hahnemanniaanse Homœopathie'¹¹ beschrijft Ortega de duidelijke psorische kant van het geneesmiddel *Calcium carbonicum*. De gegeven patiënt heeft echter bij tijden ook enkele syfilitische trekjes die hem in woede doen geraken en hem wrokgevoelens geven. Men zou door deze symptomen geneigd zijn de gedachte aan *Calcium* te laten varen, omdat dit geen karakteristieken van dit geneesmiddel zijn. Door deze 'extra toevoeging' zou men geneigd zijn een syfilitisch geneesmiddel te zoeken omdat de woede en wrok niet onder het psorische miasma vallen. De boventoon in genoemde casus voert echter de psora, waardoor dit het belangrijkste miasma is dat behandeld dient te worden en waardoor uiteindelijk ook de syfilitische kant genezen wordt.

* * *

¹¹ Ortega, Schore, Roberts - Hahnemanniaanse Homœopathie; Merlyn / A.N.M. Bakker

KARAKTERISTIEKE SYMPTOMEN

Voor een goede analyse is het belangrijk te onderzoeken welke symptomen karakteristiek zijn voor zowel *de patiënt* als *het geneesmiddel*. Een symptoom is pas karakteristiek wanneer haar intensiteit opgaat voor zowel het geneesmiddel als de patiënt.

Karakteristieke symptomen zijn symptomen die typisch en ongewoon zijn en daardoor opvallen ten opzichte van de andere symptomen.

Een karakteristiek symptoom is onder bepaalde omstandigheden te herkennen. Hahnemann, Boenninghausen, Boger en Roberts geven hun visie op wat een karakteristiek symptoom is.

In § 153 van de Organon lezen we:

Bij het opsporen van een homöopathisch specifiek geneesmiddel, d.w.z. bij dit vergelijken van het totaal van de tekenen van de natuurlijke ziekte met de reeks symptomen van de aanwezige geneesmiddelen, om uit deze een homöopathisch geneesmiddel te vinden dat in gelijksoortigheid overeenkomt met de te genezen aandoening, moet men de meer opvallende, bijzondere, ongewone en kenmerkende (karakteristieke) tekens en symptomen van het ziektegeval hoofdzakelijk en voornamelijk in ogenschouw nemen; vooral aan deze, moeten de symptomen, in de reeks symptomen van het gezochte geneesmiddel, gelijksoortig zijn, als zij voor de genezing het meest passende moet zijn. De meer algemene en onbepaalde symptomen: gebrek aan eetlust, hoofdpijn, loomheid, onrustige slaap, onbehaaglijkheid enz., verdienen in deze algemeenheid en als zij niet nader bepaald zijn, weinig aandacht, omdat men zoiets algemeen bijna bij elke ziekte en bij elk geneesmiddel ziet.

BOENNINGHAUSEN voegt hier aan toe: *'Het is aan de homöopaat te bepalen*

wat hij verstaat onder de meer, typische, ongewone en opvallende symptomen en het is inderdaad moeilijk om hier een sluitende definitie voor te geven, die niet te diffuus is en daardoor gemakkelijk begrepen kan worden en aan de andere kant compleet genoeg zou zijn om op al onze casussen van toepassing te zijn.'

BOENNINGHAUSEN geeft 7 omschrijvingen van een karakteristiek symptoom:

□ Er moet vooral worden gelet op de **veranderingen in persoonlijkheid en temperament**. Speciaal als er een *duidelijke* verandering heeft plaatsgevonden. Deze veranderingen overschaduwden vaak de fysieke manifestaties en behoren daarom bij een kleine groep geneesmiddelen. Door elke casus op te schrijven zal de homöopaat geoefend raken in het herkennen van menstypen en hun corresponderende geneesmiddelen.

Intellectuele en morele karaktertrekken zijn met elkaar verbonden en samen voorzien zij in de beste en bijna enige indicatie voor de keuze van een geneesmiddel bij mentale aandoeningen.

□ Het spreekt voor zich dat men goed op de hoogte moet zijn van het **wezen** en de **bijzonderheden van de ziekte**, alsmede van de werking van de geneesmiddelen. De homöopaat realiseert zich al snel dat in de reguliere geneeskunde veelal (teveel) gegeneraliseerd wordt. De vele vormen van ziekten - die elk op zich een ander geneesmiddel vereisen - worden van een naam voorzien die de exacte omschrijving mist om tot een passend geneesmiddel te kunnen komen. Hierdoor kan de homöopaat slechts in geringe mate gebruik maken van een dergelijke (klinische) omschrijving (diagnose).

De meest exacte en feilloze diagnose, zoals die door de allopathische pathologie gemaakt kan worden, is zelden of nooit van nut bij de selectie van een gelijksoortig (homöopathisch) geneesmiddel. Hoogstens is een dergelijke diagnose van nut om die geneesmiddelen uit te sluiten die geen verwantschap met de aard van de ziekte vertonen.

GEWONE SYMPTOMEN VERSUS KARAKTERISTIEKE SYMPTOMEN

De gewone symptomen zien we bij veel patiënten en bij veel geneesmiddel-verslagen. Voorbeelden zijn: pijn, koorts, kouwelijkheid, transpiratie, hoest, flatulentie, congestie, zwakte enz. Het is bijvoorbeeld niet opvallend wanneer een patiënt pijn in zijn schouder heeft, dat deze pijn verergert

bij beweging. Opvallend wordt het wanneer deze pijn bij doorgaande beweging verbetert. In het laatste geval spreken we van een karakteristiek symptoom, dit brengt bijvoorbeeld het geneesmiddel *Sambucus nigra* in beeld. Astma verergert praktisch altijd door te gaan liggen, dus is dit geen opvallend symptoom. Wanneer de patiënt nu juist verbetert door te gaan liggen, hebben we te maken met een onderscheidend symptoom, een symptoom dat waarschijnlijk wijst op het geneesmiddel *Psorinum*. Wanneer de astma verbetert door de knie-elleboog houding aan te nemen (een patiënt zei: 'Als ik me tot Allah richt, verbetert de astmatische aanval') kan *Medorrhinum* het aangewezen geneesmiddel zijn. Verergering door muziek, verbetering tijdens onweer, verbetering bij nat weer, draderige afscheiding uit de slijmvliezen, zijn voorbeelden van (generale) karakteristieken.

Een gewoon symptoom kan onder bepaalde omstandigheden wel karakteristiek worden.

Een gewoon symptoom kan karakteristiek worden wanneer het in een bepaald kader geplaatst wordt. Lachen om een grap is niet bijzonder, echter lachen om een serieuze aangelegenheid is weer ongewoon. Lachen zonder oorzaak, lachen alternerend met huilen, lachen ondanks de pijn enz., zijn voorbeelden waarbij het gewone, gezonde lachen plotseling een karakteristiek symptoom wordt.

Een symptoom dat normaal gesproken voorkomt bij een bepaalde groep personen kan in een andere groep opvallend worden. Spraakzucht bij een

vrouw is gewoner dan wanneer dit zou voorkomen bij een man, vooral wanneer het een man op leeftijd betreft. De neiging snel te huilen is normaal bij jonge kinderen, maar opvallend wanneer een volwassene er voortdurend last van heeft. Een ander voorbeeld vormt de angst voor het donker, die bij een kind normaal kan zijn; bij ouderen wordt dit symptoom natuurlijk opvallender.

Een symptoom dat normaal gesproken onder bepaalde omstandigheden voorkomt, kan onder andere omstandigheden opvallend worden. Het begrip huilen kan hier weer als voorbeeld dienen. Huilen door teleurstelling en verdriet is een normale emotionele ontlading. Zien we echter huilen tengevolge van kleinigheden, zonder oorzaak, bij het getroost worden, bij het vertellen van de symptomen, bij een liefkozing, voorafgaande aan het hoesten, wanneer men aangekeken wordt, maar ook het niet kunnen huilen wanneer men verdriet heeft, dan spreken we van een karakteristiek symptoom.

Zo zien we bijvoorbeeld ditzelfde patroon terug bij het begrip honger. Honger na de maaltijd, midden in de nacht, tijdens hoofdpijn, tijdens koorts enz., zijn opvallend.

De intensiteit waarin een symptoom zich voordoet, kan het van 'gewoon' naar 'karakteristiek' opwaarderen. Zoals de hevige geïrriteerdheid die haast tot uitzinnige woede leidt. De extreme angst die haast fobisch is. Onverzadigbare eetlust en overvloedig stromende transpiratie zijn andere voorbeelden. Hoe intenser, des te karakteristieker.

Psychische symptomen, die vaak worden aangemerkt als de belangrijkste, kunnen karakteristiek, *maar ook gewoon zijn*. Geïrriteerdheid, droefenis en angst zijn normaal bij vele ziektebeelden en evenzovele geneesmiddelen. Hebben we echter te maken met 'afkeer van gezelschap; verlies van genegenheid voor man en kinderen; ongerustheid alleen tijdens het werken; huilt bij het vertellen van haar symptomen' enz., dan spreken we van karakteristieke symptomen.

De psychische symptomen die voortkomen uit de emotie, zijn meestal belangrijker dan de symptomen die te maken hebben met de mentale¹² toestand van de patiënt. Dus emotionele symptomen zoals 'walging van het leven; impuls tot het plegen van zelfmoord; angst voor honden; drang te reizen; obstinaat gedrag' zijn belangrijker dan mentale symptomen zoals 'fouten maken bij het spreken of schrijven; vergeet wat hij wilde gaan doen; kan geen namen onthouden'.

Nog enkele voorbeelden van karakteristieke psychische symptomen:

Bidt tijdens de menstruatie: *Stram*.

Geheugenzwakke voor wat zojuist gelezen is: *Arn*.

Aversie tegen gezelschap na de bevalling: *Thu*.

Kust iedereen: *Croc*.

Pijnen zijn normaal bij veel aandoeningen zodat de karakteristieke waarde hiervan niet hoog is. Maar wordt een bepaalde pijnsoort, bijvoorbeeld 'stekend', aangetroffen in diverse lichaamsdelen, dan wordt dit een doorslaggevend symptoom, een zogenaamde generaliteit; zo zien we dat *Bryonia* een belangrijk geneesmiddel voor stekende pijnen is die zich op vele plaatsen in het lichaam kunnen voordoen. Een ander voorbeeld hiervan zijn de brandende pijnen of gevoel het alsof het brandt dat we zien bij *Arsenicum* en *Sulphur* (maar ook bij bijvoorbeeld *Pulsatilla* en *Phosphorus*). Alle symptomen die verergeren door rust en verbeteren door doorgaande beweging, zoals reeds eerder genoemd, kunnen inhouden dat we te maken hebben met een *Rhus toxicodendron*-patiënt. Dit kan zelfs zover gaan dat heesheid verbetert door te blijven praten of dat de pijnlijke tepels verbeteren als de baby een tijdje aan de borst heeft gedronken.

Nog enkele voorbeelden waarbij een pijnsymptoom karakteristiek wordt:

¹² In het Engels spreekt men voornamelijk over 'mental symptoms'. Dit kan tot enige verwarring leiden omdat men hier ook vaak op de emotionele symptomen doelt. In het Nederlands heeft een mentaal symptoom voornamelijk te maken met 'het begrijpen, het lezen, het schrijven, vergeetachtigheid' enz.

Begin of afname van de symptomen:

Pijn komt geleidelijk en trekt geleidelijk weg: *Stann.*

Pijn komt plotseling en trekt plotseling weg: *Bell.*

Pijn komt plotseling en verdwijnt geleidelijk: *Puls.*

De uitstrekking:

Kruislings uitstreckende pijnen: *Agar.*

Klachten hebben een opwaartse tendens: *Sep.*

Pijn in maag strekt zich naar de testikels uit: *Kali-c.*

Pijn in het gezicht strekt zich naar de armen uit: *Kalm.*

* * *

'VALKUILEN'

In de vorige hoofdstukken is getracht een beeld te schetsen van wat wel en wat niet belangrijk is in de analyse van symptomen. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de fouten die alsnog gemaakt kunnen worden.

Voor een juiste analyse moet de homöopaat weten of een symptoom een innerlijke afspiegeling van de patiënt is of dat een symptoom ontstaat of ontstaan is tengevolge van negatieve invloeden van buitenaf. Deze negatieve invloeden laten een beeld zien dat niet oorspronkelijk aan de patiënt is.

Deze symptomen worden door P.N.BANERJEE dan ook **parasiet**-symptomen genoemd. De **parasiet**-symptomen mag men niet betrekken in de analyse van de casus omdat men anders op een verkeerd spoor terecht komt.

HAHNEMANN benadrukt in §4 dat negatieve invloeden van buitenaf de eerste zijn die de homöopaat moet zien te traceren.

Hij is tegelijkertijd een behoeder van de gezondheid, als hij die dingen kent die de gezondheid verstoren (nadelig beïnvloeden) en die ziekte opwekken en in stand houden (voort laten woekeren) en ze uit de gezonde mensen weet te verwijderen (preventieve geneeskunde).

Uit deze paragraaf kunnen we de conclusie trekken dat HAHNEMANN reeds onderkende dat er omstandigheden waren die de gezondheid negatief beïnvloedden, maar niet dat deze verschijnselen een uiting waren van een constitutionele verstoring. In een discussie-artikel van DR.CHARLES A.DIXON

Dit hoofdstuk handelt over de fouten die gemaakt kunnen worden bij de analyse. Symptomen die verkeerd ingeschat worden omdat men geen rekening houdt met het feit waardoor deze ontstaan zijn. Banerjee noemt ze dan ook *Parasiet-symptomen*.

over 'Hoe goed bent u in het opnemen van het ziektegeval?' lezen we¹³:
'Onderdrukking hoeft niet noodzakelijk een onderdrukte gonorrhoe of eczeem te zijn; een onderdrukt voetzweet of onderdrukte boosheid, haat, liefde of geslachtsdrift kan net zo erg zijn. De reguliere geneesheer kan het geval gecompliceerd hebben, vooral als er veelvuldig gebruik is gemaakt van röntgenstraling, of een KNO-arts heeft complicaties veroorzaakt door het gebruik van medicatie enz..... En vergeet niet dat de 'beautycare' met hun henna-shampoos veel vrouwen extreem nerveus heeft gemaakt..... Vraag zorgvuldig aan je patiënt hoe zijn eet- en drinkgewoonten zijn en of die hen misschien wel vermoeid of emotioneel van streek maken..... Dit zijn natuurlijk veel te weinig voorbeelden; elke casus heeft zijn specifiek verhaal en achtergrond en elke casus is individueel.'

In ditzelfde artikel zegt DR.GREEN: 'Onderdrukking van voetzweet is niet het enige dat belangrijk is, maar deze geldt voor elk deel van het lichaam.'

We denken hier aan deodoranten en vooral 'drysprays' die onderdrukkend op de 'gezonde' uitscheiding kunnen werken.

DR.SCHWARTZ in dit artikel: 'Ik heb bij vrouwelijke patiënten gemerkt dat het belangrijk is te vragen naar hun lichaamsverzorging; het lakken van de nagels waardoor ze broos worden, het zwart maken van hun wenkbrauwen en alle andere cosmetica die ze gebruiken. Ze komen met klachten als gastroptosis (prolaps van de maag). Ze willen er goed uitzien, als 'glamourgirls' en dragen een korset om hun buik in te kunnen houden. Ze vragen zich dan af waarom ze last van constipatie hebben en waarom al hun organen naar beneden gedrukt worden.'

De homöopaat let daarom op elke factor uit de omgeving of op de handelwijze van de patiënt die een negatieve invloed heeft op zijn of haar gezondheid. De patiënten moeten dan bewust gemaakt worden van het feit dat ze zo snel

¹³ Uit 'The homoeopathic Heritage' aug.1990

mogelijk moeten stoppen met handelingen waarvan de homœopaat meent dat deze die negatieve invloed bewerkstelligen of klachten in stand houden. De homœopaat moet, als daarna nog symptomen overblijven (de werkelijke symptomen die vanuit de patiënt ontstaan), deze met een passend homœopathisch geneesmiddel trachten te genezen.

Hieronder volgen nog verschillende aanwijzingen om het zogenaamde **parasiet**-symptoom te herkennen, maar vooral te onderkennen.

Hygiëne - Voeding

In de tijd van *Hahnemann* was de noodzaak van hygiëne nog niet zo ver doorgevoerd als tegenwoordig. Hahnemann noemde onhygiënische omstandigheden als een van de oorzaken die de ziekte konden bespoedigen of versterken. Het wonen in vochtige huizen was daar een voorbeeld van. Dit laatste is natuurlijk in onze tijd nog actueel, als we zien dat in onze moderne fabrieken mensen moeten werken in vochtige ruimten, koelcellen, sterilisatieruimten enz. Ook voeding is natuurlijk een belangrijk aspect bij het bekijken of men te maken heeft met **parasiet**-symptomen. Het enorme koffie-, tabak- en alcoholgebruik spreekt hier boekdelen. Overmatig eten, het nuttigen van 'voeding' in de overal aanwezige snackbars, het enorme gebruik van varkensvlees en ook de kleur-, geur- en smaakstoffen die additief in onze voeding zitten, roepen **parasiet**-symptomen op. Het spreekt voor zich dat de homœopaat eerst dient te onderzoeken of de klacht waarmee de patiënt zich tot hem wendt, te maken heeft met deze negatieve factoren of dat deze een afspiegeling zijn van het innerlijk wezen. Huidaandoeningen en reumatische klachten zijn vaak snel te verlichten door het verbieden van varkensvlees en kaas (grote urinezuur-producenten). Slapeloosheid is vaak te 'genezen' door koffie, thee of cola te verbieden. Constipatie en diarree zijn vaak te 'genezen' door scherpe specerijen, kruiden, witbrood en suiker te verbieden.

Medicijnbelasting

De homœopaat dient er rekening mee te houden dat **parasiet**-symptomen ook